

Hoạt động giáo dục thể chất ở Trường Đại học Mở - Địa chất trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay

Nguyễn Lan Hương*

*ThS, trường Đại học Mở - Địa chất

Received: 28/2/2024; Accepted: 8/3/2024; Published: 14/3/2024

Abstract: The Government is heavily concerned about physical development for children and the youth. Physical education is compulsory for students from Preschool to University. Physical education is an important part to implement comprehensive educational goals, contribute to improving people's intellectual standards, training human resources, fostering talents and meeting the requirements of building and defending the country.

Keywords: Education innovation, innovation trend, physical education, sports.

1. Đặt vấn đề

Hoạt động giáo dục thể chất (GDTC) trường học có vai trò vô cùng quan trọng trong sự nghiệp đổi mới toàn diện giáo dục (GD), nhằm xây dựng con người mới Việt Nam phát triển đầy đủ cả đức, trí, thể, mỹ. GDTC trong trường học được xác định là bộ phận quan trọng trong việc nâng cao sức khỏe và thể lực, bồi dưỡng phẩm chất, đạo đức, ý chí, GD nhân cách cho học sinh, sinh viên (HSSV), góp phần “*phát triển cao trí tuệ, cường tráng về thể chất, phong phú về đạo đức, phong phú về tinh thần*”. Với vai trò và ý nghĩa đó, GDTC trong trường học luôn nhận được sự quan tâm của Đảng, Nhà nước, các cấp, ngành và toàn xã hội. Đặc biệt, trong nhiều năm qua, ngành GD & Đào tạo (GD-ĐT) và ngành Thể dục Thể thao (TDTT) đã có sự phối hợp chặt chẽ trong chỉ đạo, quản lý một cách toàn diện, thúc đẩy sự phát triển mạnh mẽ của GDTC trong trường học. Vì vậy, GDTC trong các trường học rất cần đội ngũ thầy, cô giáo có trình độ chuyên môn cao, kiến thức và PP sư phạm vững vàng để đáp ứng yêu cầu của xã hội hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vị trí, vai trò và thực trạng GDTC trong các nhà trường

Về GDTC cho thanh niên đang hoạt động trong mọi lĩnh vực, ngành nghề, Hồ Chí Minh nói rằng: “Thanh niên phải rèn luyện TDTT vì thanh niên là tương lai của đất nước”. Ngoài các mặt học tập và rèn luyện khác, Người yêu cầu thanh niên phải tích cực rèn luyện thể chất: “Phải giữ vững đạo đức cách mạng. Phải xung phong trong mọi công tác. Phải học tập chính trị, văn hóa, nghề nghiệp để tiến bộ mãi. Phải rèn luyện thân thể cho khỏe mạnh. Khỏe mạnh thì mới đủ sức tham gia một cách dẻo dai, bền bỉ những công việc ích nước lợi dân”(3), (4).

GDTC là một hoạt động GD được tiến hành

dưới hình thức bắt buộc thể hiện ở hai khía cạnh là GD theo chương trình quy định trong nhà trường và GD theo chương trình dựa trên nhu cầu và sở thích của học sinh (TDTT nội khóa và ngoại khóa). GDTC là một bộ phận vô cùng quan trọng không thể thay thế trong sự nghiệp GD nói chung. Bởi lẽ vai trò của vận động, thể dục thể thao, vui chơi, giải trí có ý nghĩa đặc biệt to lớn trong quá trình hình thành và phát triển nhân cách, trí lực của con người.

GDTC là biện pháp quan trọng để bồi dưỡng khả năng tự tập luyện lâu dài, hình thành thói quen tập luyện trong cuộc sống, làm khơi dậy lòng ham mê đối với thể dục thể thao, xem chúng như một phương tiện để khám phá và phát triển nhân cách, nâng cao thể lực và trí lực, làm cho đời sống văn hóa tinh thần ngày càng tốt đẹp hơn. GDTC có nhiệm vụ không kém phần quan trọng là góp phần tiến hành GD ý chí, xây dựng mối quan hệ giữa con người với con người, tập thể và cá nhân. GDTC trước hết nhằm hình thành, phát triển và củng cố cho con người những kỹ năng cơ bản gắn liền với đời sống thường nhật như đi, chạy, nhảy, leo trèo, bò, thăng bằng..., đồng thời qua GDTC làm tăng khả năng thích ứng với cuộc sống sôi động

- *Học chính khóa*: là hình thức cơ bản nhất của GDTC được tiến hành trong kế hoạch của nhà trường. Vì việc đào tạo cơ bản về thể chất, thể thao cho HSSV là nhiệm vụ cần thiết nên trước hết phải có nội dung thích hợp để phát triển các tố chất thể lực và phối hợp vận động; đồng thời giúp HSSV có trình độ nhất định để tiếp thu được các kỹ thuật động TDTT.

- *Học ngoại khóa - tự tập luyện*: Là nhu cầu và ham thích trong khi nhàn rỗi của một bộ phận HSSV với mục đích và nhiệm vụ phát triển năng lực, thể chất một cách toàn diện; đồng thời góp phần nâng cao thành tích thể thao của HSSV. Giờ học

ngoại khóa nhằm củng cố và hoàn thiện các bài học chính khóa và được tiến hành vào giờ tự học của HSSV hay dưới sự hướng dẫn của giáo viên TĐTT, hướng dẫn viên. Ngoài ra còn có các hoạt động thể thao quần chúng ngoài giờ học bao gồm: luyện tập trong các câu lạc bộ, các giải thi đấu trong và ngoài trường được tổ chức hàng năm, các bài tập thể dục

chống mệt mỏi hàng ngày, giờ tự luyện tập, phong trào tự tập luyện rèn luyện thân thể... GDTC là môn học chính khóa thuộc CTGD cung cấp kiến thức, kỹ năng vận động cơ bản cho người học thông qua các bài tập và trò chơi vận động, góp phần thực hiện mục tiêu GD toàn diện.

2.3. Thực trạng nâng cao chất lượng GDTC ở trường Đại học Mở - Địa chất.

Hoạt động GDTC ở trường Đại học Mở - Địa chất được Đảng ủy, BGH rất quan tâm, thể hiện qua việc thường xuyên chỉ đạo đổi mới, nâng cao trang thiết bị CSVC, sân bãi, dụng cụ và cả ĐNGV phục vụ tốt cho dạy học, phong trào hoạt động thể thao quần chúng và các giải thi đấu thể thao SV... Tại trường hiện nay nhu cầu học "GDTC theo nhu cầu người học" là phương án hết sức cần thiết tạo hứng thú học tập cho SV, tuy nhiên vẫn tồn tại một số thuận lợi và khó khăn sau:

- *Những thuận lợi:* Nhà trường đã và đang xác định thay đổi hình thức giảng dạy các môn học nói chung và môn GDTC nói riêng theo nhu cầu người học là việc làm cấp bách, thiết thực đáp ứng nhu cầu luôn đổi mới về PP, hình thức đào tạo trong trường, tạo điều kiện tốt nhất cho SV lĩnh hội, tiếp thu kiến thức, kỹ năng môn học, phù hợp với chủ trương của các cấp Bộ ngành từng bước hướng tới tự chủ trong các đơn vị cơ sở đào tạo.

Hoạt động GDTC có sự phối kết hợp nhịp nhàng, hiệu quả giữa khoa với các phòng, ban, đơn vị trong trường. Cán bộ, giảng viên trong khoa tích cực đăng ký tham gia đề án giảng dạy GDTC theo nhu cầu người học của đông đảo SV năm thứ nhất khóa đại học K66. Đội ngũ giảng viên có năng lực và trình độ chuyên môn tốt, được đào tạo cơ bản, 100% tốt nghiệp đại học có trình độ Thạc sĩ, Tiến sĩ chuyên ngành Thể dục thể thao.

- *Những khó khăn:* Trường Đại học Mở - Địa chất nằm giữa trung tâm Quận Bắc Từ Liêm (cơ sở khu A và cơ sở khu B), điều kiện sân bãi chật hẹp, dụng cụ tập luyện thiếu, CSVC còn nhiều hạn chế, nên còn rất nhiều khó khăn trong việc triển khai giảng dạy cùng lúc nhiều lớp, nhiều môn học. Nhiều SV chưa thực sự chú trọng và nhận thấy hết được ý nghĩa, lợi ích và tầm quan trọng của việc thường xuyên tham gia tập luyện thể thao nâng cao thể chất cho bản

thân, chưa thấy được tầm quan trọng của sức khỏe. Nhiều SV chưa hiểu nên còn ngại đăng ký tham gia tập luyện, một số SV khả năng vận động kém nên khi tham gia đề án khả năng tiếp thu kỹ thuật, động tác còn hạn chế, thời tiết giao mùa mưa nhiều dẫn đến nhiều lớp bị gián đoạn. Các môn thể thao học đường được tổ chức giảng dạy không đồng đều ở phổ thông, nhiều môn không được đưa vào tự chọn.

SV phần lớn chỉ tập trung vào các môn học có liên quan trực tiếp đến những môn họ sẽ ra công tác sau này mà thờ ơ, coi nhẹ việc học môn GDTC. Nhiều SV còn coi môn GDTC là môn phụ, chỉ tập trung học chuyên ngành là chính.

2.3. Các biện pháp nâng cao chất lượng GDTC ở trường Đại học Mở - Địa chất.

2.3.1. Tổ chức đào tạo bồi dưỡng nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên.

Đây là biện pháp rất quan trọng và cần thiết. Vì vậy nhà trường cần thường xuyên bồi dưỡng, tập huấn, nâng cao CMNV cho đội ngũ CB, GV trong các khoa nhằm nắm bắt kịp thời nội dung, yêu cầu của chương trình mới; đa dạng hoá các hình thức, PPDH; phân công cụ thể GV biên soạn chương trình chi tiết, chuẩn bị các điều kiện cơ sở vật chất đảm bảo thực hiện các đề án bồi dưỡng, nâng cao thể lực cho SV.

Trong mỗi giờ lên lớp GV cần phải tăng cường GD ý nghĩa mục đích môn học, thay đổi cách dạy để tạo ra không khí thi đua trong lớp học, nâng cao năng lực giảng dạy đặc biệt là phải biết sử dụng các PPDH phù hợp và linh hoạt. Trong mỗi tiết học nên áp dụng PP trò chơi và PP thi đấu, liên tục cổ vũ, khích lệ, động viên để các em có động lực luyện tập. Đưa ra chỉ tiêu phấn đấu ở từng nội dung và toàn lớp học, cải tiến giáo trình phù hợp với nhu cầu và sở thích của học sinh, SV. Đưa nội dung tiêu chuẩn rèn luyện thể thao vào nội dung buổi học và nội dung kiểm tra đánh giá môn học, kích thích chuyên cần học tập của học sinh, SV. Đồng thời

cũng cần phải tạo điều kiện đầu tư về sân bãi và dụng cụ để học tập tạo dựng phong trào thể dục thể thao tốt ở trong trường, đề cao vị trí môn học GD thể chất như những môn học khác.

2.2.2. Quản lý hoạt động giảng dạy của giảng viên.

Để đảm bảo chất lượng GDTC GV cần hình thành động cơ thái độ học tập cho SV. Khi SV hiểu được vấn đề ý nghĩa của môn học thì họ sẽ hình thành động cơ học tốt.

GV cần tìm hiểu đặc điểm sức khỏe, tâm sinh lý lứa tuổi để có PP, hình thức bồi dưỡng, rèn luyện phù hợp. Điều này rất quan trọng trong hoạt động TĐTT cũng như môn học GDTC để đạt được hiệu quả cao

nhất, tránh những tác động xấu có thể xảy ra.

GV cần nghiên cứu kỹ nội dung, bài giảng phải súc tích, khoa học, đồng thời cải PPDH.

2.2.3. Quản lý hoạt động học tập của SV

Đây là biện pháp cần thực hiện thường xuyên. GV cần phải chủ động điều khiển, tổ chức giờ học để SV tiếp thu kiến thức một cách chủ động và nắm vững kiến thức một cách có hệ thống và biến những kiến thức ấy thành cái của mình, do vậy, giảng viên cần phải áp dụng triệt để và phù hợp các nguyên tắc giảng dạy TDDT: Nguyên tắc tư tưởng, nguyên tắc trực quan, nguyên tắc toàn diện, hệ thống nguyên tắc phù hợp với khả năng tiếp thu của học sinh, nguyên tắc củng cố và nâng cao.

GV cần sử dụng tốt các PPDH thể dục, phù hợp với nội dung, động tác; PP hoàn chỉnh và phân đoạn, PP giảng giải và làm mẫu, PP luyện tập, PP sửa chữa các động tác sai...

GV có kế hoạch giảng dạy và PP tiến hành giờ thể dục cụ thể và hợp lý. GV chú trọng áp dụng công nghệ thông tin vào giảng dạy môn GDTC. Môn học chủ yếu trên sân tập, mang tính vận động nhiều hơn nhằm mục đích thực hiện yêu cầu của môn học là rèn luyện và nâng cao sức khỏe, góp phần đẩy mạnh quá trình phát triển toàn diện, cân đối của cơ thể song song đó là bồi dưỡng các đức tính tốt, ý thức kỷ luật tác phong khỏe mạnh, khẩn trương, tinh thần dũng cảm, khắc phục khó khăn...

2.3.4. Quản lý và đảm bảo cơ sở vật chất cho GDTC

Biện pháp này cần thực hiện nghiêm túc: Nhà trường cần có kế hoạch thường xuyên và lâu dài bồi dưỡng CMNV cho GV. Trên cơ sở duy trì và nâng cao chất lượng hoạt động của cơ cấu tổ chức quản lý phong trào TDDT của trường, đảm bảo phân công của các bộ phận chức năng, tăng cường hoạt động chỉ đạo của Ban Giám hiệu phối hợp chặt chẽ hoạt động của bộ môn GDTC với các tổ chức đoàn thể và phòng ban chức năng để tạo mọi điều kiện thuận lợi cho việc phát triển phong trào TDDT của nhà trường dưới nhiều hình thức.

Việc xây dựng lại chương trình chi tiết môn GDTC sẽ giúp chủ động trong việc lựa chọn ĐNGV giảng dạy phù hợp với khả năng; qua đó vừa phát huy được năng lực sở trường của từng người, vừa phục vụ tốt các hoạt động phong trào, GD sức khỏe, thể chất khác của trường. Cần tăng cường công tác GD chính trị tư tưởng, nâng cao ý thức trách nhiệm của giảng viên đối với việc nâng cao chất lượng GDTC cho SV và phong trào TDDT của nhà trường. Tổ chức các hoạt động sinh hoạt chuyên môn nghiệp vụ, cử cán bộ đi học các lớp bồi dưỡng chuyên môn, hoàn thiện đào tạo bậc học trên

đại học cho CB, GV nhất là giảng viên trẻ.

Đảm bảo CSVC, kinh phí phục vụ GDTC là rất quan trọng. Để nâng cao chất lượng GDTC và hoạt động TDDT cho SV, phải đảm bảo những điều kiện cơ sở vật chất, kinh phí phục vụ cho việc giảng dạy môn học thể dục nội khóa cũng như các hoạt động ngoại khóa và tự tập luyện thể thao của SV.

Cải tạo nâng cấp sân bãi để có thể tận dụng tối đa điều kiện của nhà trường phục vụ giảng dạy và tập luyện.

Nhà trường đảm bảo mua sắm trang thiết bị phục vụ cho giảng dạy và tập luyện đủ số lượng và đảm bảo về chất lượng.

Nhà trường đầu tư mở rộng và tăng cường các hoạt động thi đấu thể thao trong SV, cuốn hút SV tham gia cổ vũ với số lượng ngày càng nhiều.

Nhà trường tập trung xây dựng đội tuyển thể thao của nhà trường ở những môn có thể mạnh để thi đấu giao lưu, thi đấu giành giải thưởng trong những dịp tổ chức trong và ngoài trường.

3. Kết luận

Trong Chương trình HDPT mới, GDTC là một nội dung quan trọng cần được triển khai thực hiện đồng bộ và tích cực. Các nhiệm vụ xây dựng, phát triển năng lực, phẩm chất, nhân cách của con người mới nhằm đáp ứng yêu cầu của giai đoạn công nghiệp hoá, hiện đại hoá và hội nhập cũng đòi hỏi GDTC phải thiết thực và hiệu quả hơn nữa. Chính bởi thế, hoạt động GDTC cần được cụ thể hoá, tăng cường, đẩy mạnh ngay từ các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng giáo viên. Các biện pháp mà tác giả đề xuất trên cũng là căn cứ vào thực trạng cụ thể ở trường Đại học Mở - Địa chất, rất cần sự tham gia đóng góp thêm của nhiều trường, nhiều cơ sở đào tạo trong cả nước, đặc biệt sự quan tâm của các cấp, ngành hữu quan đến hoạt động GDTC và tổ chức TDDT cho HSSV trong bối cảnh hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành TƯ (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TƯ về đổi mới căn bản GD và đào tạo*. Hà Nội.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư số 32/2018/BGD-ĐT về ban hành Chương trình GDPT tổng thể*. Hà Nội
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2000), *Quy chế GD thể chất và thể thao trường học*, Hà Nội
4. Hồ Chí Minh, *Biên niên tiểu sử*, tập 3, - Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2006.
5. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, - Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1995.
6. Bùi Quang Hải (2007), *Nghiên cứu sự phát triển thể chất của học sinh một số tỉnh phía bắc bằng PP quan sát dọc*, Luận án Tiến sĩ GD, Hà Nội.